

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

48. Quid sit homicidium voluntarium, & casuale, ex quibus irregularitas incurratur? Et doctrina hujus resolutionis est valdè notanda, & menti tenenda, quia deserviet ad explicationem multorum casuum, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

antea obtinuit: Ex part. 10. tract. 11. & Misc. 1. Refol. 19.

Sup. hoc in Ref. praterita & in illis eius not.

§. 1. Negatiue respondet Cornejo in 3. part. D. Thom. 11. 4. de irregul. q. 6. disp. 1. dub. 1. vbi sic ait: Queres secundo an ad istam irregularitatem requiratur, vt homicidium fiat ex proposito, & inito consilio. Respondetur negatiue; sed satis esse, quod quis occidat, aut habeat dictam voluntatem occidendi; quamuis homicidium fiat ex ira inopinata: & illa voluntas sufficit: ergo irregularitas, quae illud sequitur erit irregularitas, quae illud quod est intelligendum, nisi tale homicidium fiat causa defensionis. Ita Suarez disp. 64. sect. 1. num. 3. in fin. Oppositum docuit Salzedo in Practicq. c. 94. & Auila 7. part. de Censuris, disp. 2. sect. 2. dub. 1. §. praterita dico, vbi alios refertur. Quod probat Auila ex Concil. Trid. sess. 14. cap. 7. de reformatione vbi Concilium distinguit homicidium voluntarium a casuali in hoc, quod voluntarium fit per industriam, & per insidias, & ex proposito; casuale vero fit non ex proposito, sed casu: ergo homicidium repente factum ex odio subito subito ob iniuriosum verbum, vel actum, non erit voluntarium, sed casuale, quamuis animus occidendi interfuerit. Confirmatur; quia Concilium ibi loquitur de homicidio occulto, cuius dispensatio est reseruata Papae: ergo cum post Concilium possit Episcopus dispensare in homicidio occulto casuali volito solum in causa, dicendum est non loqui ibi de homicidio casuali hoc modo sumpto, scilicet de eo, quod solum est volitum in causa; sed de homicidio casuali, vt distinguitur ab eo, quod fit ex proposito, quamuis sit directe volitum. Sed certe verba Concilij non admittunt hanc interpretationem: nam ibi distinguitur homicidium factum pura, & spontanea voluntate occidendi, ab eo, quod fit voluntate occidendi non pura, & spontanea, sed coacta ob causam defensionis: & primum vocat voluntarium, secundum casuale. Neque ad primum exigit, quod fiat per insidias, ac industriam, aut inito consilio; sed solum fiat voluntate occidendi spontanea: vt clare colligitur ex eo, quod, cum per insidias, & industriam qui alterum occidit; vocat homicidium voluntarium: non quia per insidias occidit; sed praecise, quia sua voluntate homicidium perpetravit; Neque occidere ex proposito aliquid amplius significat, quam occidere ex voluntate spontanea. Ad confirmationem dico, falsum esse, quod Concilium ibi loquatur de homicidio occulto causa defensionis facto; quia re vera non loquitur nisi de publico, & ad forum contentiosum iam deducto, vt colligitur ex vltimis verbis Capituli, ibi: Nisi causa cognita, & probatis processibus, ac narratis, neque aliter dispensare possit. Huculque Cornejo loco citato.

2. Sed affirmatiuam sententiam Auila, Salzedi, & aliorum tenet Pater Lessius in 3. part. D. Thoma, cap. 4. de irregul. dub. 1. num. 36. cui ego adhaereo. Hinc aduertendum, irregularitatem contractam ex excessu defensionis vitae, honoris, vel bonorum temporalium non esse nuncupandam irregularitatem ex homicidio voluntario, sed casuali; etiam si excessus sit ex proposito, & calore pugnae, imo etiam si quis iam fugientem prosequatur, & occidat, vt recte notauit Nauarrus, cap. 17. num. 240. & consil. 36. de homicidio, edit. Henriquez, lib. 14. cap. 19. num. 3. Suarez disp. 46. sect. 1. num. 13. in fine. Auila 7. part. disp. 6. sect. 5. dub. 5. Paulus Layman. lib. 3. sect. 5. tract. 3. part. 3. cap. 12. assert. 1. Gaspar Hurtado, de irregul. disp. 2. dist. 29. num. 66. Et colligitur ex Tridentino, sess. 14. cap. 7. de Reformat. vbi

Sup. hoc supra in Ref. 41. & in to. 5. tr. 5. Ref. 127. §. vlt. & in aliis eius not. & lege doctrinam Ref. seq.

homicidium voluntarium definit esse, quod fit ex proposito, & ex industria. Hoc autem homicidium cum ex rixa originem duxerit, & illa durante factum fuerit: casu contigitur censendum est: ideoque pena ordinaria hoc homicidium non punitur, vt optime probat Couarruias 3. part. Clement. Si furiosus, §. unico num. 3. Et ita hanc sententiam prater Doctores citatos, tenet Caltrus Palaus, tom. 6. disp. punct. 15. §. 8. num. 10.

3. Nota etiam hic obiter, quod Episcopus potest cum homicidio casuali, etiam notorio, dispensare ad Ordines Minores, & ad Beneficium simplex, non ex vi Tridentini, sed ex cap. 2. & cap. ad audientiam de Homicidio. Quae Potestas a Tridentino restricta non est, sicut tradit Nauarrus, cap. 27. num. 240. Sayrus, lib. 7. cap. 7. num. 20. Henriquez lib. 14. cap. 19. num. 2. Auila, disp. 6. sect. 5. dub. 2. Layman. lib. 3. sum. sect. 5. tr. 3. part. 3. c. 12. assert. 6. vbi relatis Nauarro, & Auila subiungit posse Episcopum dispensare cum huiusmodi homicidio ad retinendum Beneficium Curatum antea obtentum.

RESOL XLVII.

An Episcopus possit dispensare in irregularitate contracta ex homicidio voluntario ex repentina rixa orto? Ex p. 7. tr. 2. Ref. 32.

§. 1. Negatiue respondet Suarez de Conf. disp. 44. sect. 1. num. 3. & Molina tom. 4. ar. 3. disp. 79. n. 7. Sed ego contra illos affirmatiuam sententiam docui part. 2. tr. 15. Refol. 19. cum multis Doctotibus, quibus nunc addo me citato Barbosam de Potest. Episc. part. 2. Alleg. 39. n. 48. & etiam me citato Marchinum de Sacram. Ord. dir. 1. part. 9. cap. 1. dist. 3. n. 10. & Stephanum de Aluin de Potest. Episc. cap. 26. n. 5. Dicendum est igitur licere Episcopo dispensare non solum in irregularitate orta ex homicidio casuali, vt dictum est; sed etiam ex homicidio volito, non ex consilio, aut matura deliberatione factis, sed ex repentina ira, vel rixa. Ratio sumitur ex illis Concilij verbis. Cum qui per insidias, aut per industriam occiderit proximum, de altari euelli debeat. Item ex illis: Si vero homicidium non ex proposito, sed casu, &c. Ergo vt Episcopus dispensare in hac irregularitate nequeat, Concilium requirit, vt homicidium sit factum animo deliberato: ergo si per subitam rixam contingat, Episcopus dispensare poterit si delictum sit occultum, & non deductum ad forum contentiosum; vel si fuerit deductum, iam cessarit strepitus iudicialis. Recognosce me ipsum vbi supra, & vide etiam Caspensem in Cursu Theol. tom. 2. tract. 15. disp. 5. sect. 17. num. 119. quibus addo Mazuchellum de cas. reseru. disp. 2. cap. 7. quest. 3. n. 130. afferentes homicidium de quo loquimur esse casuale, ac proinde dispensabile per Episcopum.

RESOL XLVIII.

Quod sit homicidium voluntarium, & casuale, ex quibus irregularitas incurritur? Et doctrina huius Resolutionis est valde notanda, & menti reuenda, quia deseruiet ad explicationem multorum casuum, quando irregularitas fit ab Episcopo dispensabilis, nec ne, & ex illa Confessarij, & Consultores casuum conscientia habent principia satis ampla ad extricandos multos casus circa dispensationem irregularitatum occurrentes? Et notatur, quod est magna differentia inter Episcopos, & Praelatos Regulares quoad potestatem dispensandi

Sup. hoc supra in Ref. 41. & in to. 5. tr. 5. Ref. 127. §. vlt. & in aliis eius not. & lege doctrinam Ref. seq.

probandi circa irregularitatem homicidij casualis. Nam Episcopi possunt dispensare illam, quando homicidium est occultum. Prælati vero Regulares etiam quando homicidium casuale est publicum. Ex p. 1. 1. 2. Rel. 72.

Hæc resolutio deferretur ad explicationem multorum casuum, ut quis scire possit quando irregularitas sit ab Episcopo dispensabilis. Dico igitur quod sub nomine homicidij voluntarij, & de quo agitur in Concil. Trident. sess. 24. cap. 6. & in multis privilegijs Regul. intelligitur homicidium illicitum & prohibitum in quinto Decalogo præcepto, quod per insidias & ex proposito fit. Concilium enim in d. loco iterum ac multoties reperit huiusmodi particulas, per insidiam, per insidias, ex proposito, propria voluntate, &c. ad insinuandum quod huiusmodi homicidium, de quo loquitur, & cuius irregularitas dicitur ibidem quod sit Summo Pontifici reservata, debet esse illicitum intentum ac voluntarium sine voluntarium in se. Ita Barboza de post. Episc. part. 2. alleg. 39. n. 47. & alij communiter, & ideo ex Valquez obseruat Turrianus de censur. lib. 9. disp. 65. dub. 1. quod ut homicidium voluntarium dicatur, necesse est ut in illo perpetrando volens voluntas directa & expressa, & non sufficit ut sit voluntarium in causa, quod perpetuò tene menti, & ad maiorem explicationem addit Turrianus posse in homine considerari triplicem voluntatem, vna est expressa occidendi, & hæc sine dubio sufficit. Secunda est expressa non occidendi, sed vulnerandi tantum, & hæc non videtur sufficere, ut dicatur voluntarium homicidium per se ut distinctum à casuali. Tertia potest esse voluntas vulnerandi expressè, nulla præmissa cogitatione de occisione, & hæc etiam voluntas non videtur sufficere ut in hac materia dicatur homicidium voluntarium. Homicidium verò casuale non solum est illud quod est commissum indirectè eo modo, quo explanat Præpos. in 3. part. quæst. 5. de irregular. dub. 10. num. 74. qui omnino videndus est, sed etiam quod est commissum directè accedendo moderatam inculpata tutelæ, & etiam quod est commissum ex subita ira, quamvis directè & plene voluntariè. Ita Hurtado disp. 2. de irregular. disp. 20. num. 66. ex quibus omnes Confessarij & consulentes casuum conscientie habent principia satis ampla ad extricandos multos casus circa dispensationem irregularitatum occurrentium, licet quando vulnus per se est lethale, & voluntariè inferitur, aliqui putant esse homicidium voluntarium.

1. Notandum est hic obiter quod est magna differentia inter Episcopos & Prælatos Regulares quoad potestatem dispensandi circa irregularitatem homicidij casualis. Nam Episcopi possunt dispensare illam, quando homicidium est occultum. Ita Auila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 2. conel. 2. & alij. Prælati vero Regulares dispensant circa dictam irregularitatem, etiam quando homicidium est publicum. Ita Vecchius in praxi novit. disp. 9. dub. 18. num. 6. Sebastianus à Bononia tr. de elect. part. 2. cap. 4. dub. 71. n. 14. & alij.

RESOL. XLIX.

An Episcopus possit dispensare, ut homicida voluntarius minoribus Ordinibus suscipiatur, imò & si aduertitur, quod Concilium Tridentinum non prius ipso iure Clericum homicidam voluntarium dispensatis antea acquisitis.

Tom. III.

Et notatur certum esse Episcopum etiam post Concilium Tridentinum posse dispensare ad sacros Ordines, & ad quodcumque beneficium cum Clerico, qui commisit homicidium casuale sit occultum. Imò, si homicidium casuale sit publicum, potest dispensare ad minores Ordines tantum, & ad beneficium simplex.

Et pro praxi quod sit homicidium casuale, adducuntur alij diversi casus in §. ultimo huius Absolutionis: Ex p. 9. tr. 7. & Misc. 2. Rel. 22.

§. 1. Negatiue respondet Magister Cornejo in 3. p. D. Thoma tr. 5. de irreg. disp. 1. dub. 2. q. 2. n. 2. vbi sic ait: [Hæc doctrina est contra Henricum lib. 1. 4. de irregular. c. 14. n. 1. vbi dicit, Episcopum posse etiam modo post Concilium Tridentinum dispensare cum homicida voluntario ad vsum saltem minorum Ordinum: & lib. 13. de excommunic. c. 57. n. 1. docet, posse dispensare cum eo ad beneficium simplex, quia existimat, Concilium Tridentinum non abtulisse ab Episcopis id quod alias erat ipsi iure communi concessum, ut cap. 20. de Clericis pugnantibus in ludo, vbi vtrumque videtur Episcopis concedi, &c. Hæc tamen sententia est falsa, ut conuincitur ex verbis Concilij ibi, Nec illis aliqua Ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conserrantur: sed omni Ordine, ac beneficio, Officio Ecclesiastico perpetuò careant: Ecce, vbi clare loquitur de beneficio simplici, etiam de vfu minorum Ordinum, cum talis vfu Officium sit Ecclesiasticum: ergo auferitur ab Episcopis potestas dispensandi, etiam in ipsis.] Ita Cornejo.

2. Sed opinionem Henricum, quam falsam vocat Magister Cornejo, probabilem esse putat Pater Lessius, sic asserens in 3. part. D. Thome, c. 4. de irregul. dub. 2. n. 35 [Dico primò: In irregularitate ex homicidio voluntario, et si occulto, solus Papa dispensare potest, non autem Episcopus. Patet ex Concilio Trid. sess. 24. c. 6. vbi excipit homicidium voluntarium: & sess. 14. c. 7. statuit Concilium, ut talis homicida careat omni Ordine, beneficio, & Officio Ecclesiastico. Vbi tamen aduertit primò: Si iste habebat antea beneficium, non est priuatus ipso facto, sed priuandus per Superiorem causa cognita. Couarruias §. 3. n. 6. aduertit secundò, probabile esse, Episcopum posse dispensare, ut homicida voluntarius, si crimen occultum sit, minoribus iam susceptis vtatur; imò, si causa iusta subfit, ut etiam in Sacris antea susceptis ministraret: quia Concilium solum vetat promoueri ad sacros Ordines. Ita tenent multi ex Recentioribus, & Couarruias §. 3. n. 4. qui etiam n. 6. docet, ab Episcopo posse admitti ad beneficium simplex, quod et si dubium sit, saltem Episcopus potest dispensare, ut beneficium antea obtentum retineat.] Huc usque Lessius. Verum ego non recedo à primæ sententia quam nominatim contra Henricum sustinet Auila de censur. part. 7. disp. 6. sect. 5. dub. 3. conel. 2. qui tamen concedit, quod Concilium Tridentinum non prius ipso iure Clericum homicidam voluntarium beneficiis ante acquisitis, vnde quantum ad hoc, immutatum mansit ius antiquum.

3. Notandum est tamen, certum esse Episcopum etiam post Concilium Tridentinum, posse dispensare ad sacros Ordines, & ad quodcumque beneficium cum Clerico, qui commisit homicidium casuale, si sit occultum. Tale homicidium est, quod committitur in sui defensionem, sine debito moderamine: item si Clericus, exercens Chirurgiam, aliquem interficiat ex negligentia, vel imperitia: itè, si dominus mandet famulo, ut inimicum percutiat non lethalter, & tamè famulus occidat. Huc etiam referri potest homicidium ex subita ira commissum: quia non ceterum voluntarium, cum non sit factum

Sup. con. 2. to in hoc & seq. §. leg. doctrinam duarum leg. Ref. & infra & Refol. 52. §. Sed. 2. in Ref. 53. & supra in tr. 3. & Ref. 34. §. Secundum dubium vt. que in finem §. Verum & in tom. 7. tr. 1. Ref. 29. §. 6. verum, sed si prius hic supra fides §. Sed ego quid Refol. 34. & alios §. & Refol. eius not. facilius hæc quæsti. dissoluet.

Sup hoc. supra lege doctrinam Ref. 44. per tota, & signanter §. 3. eius sect. de not. & ex illis melius deducet quid pro hac quæst. & pro famulo contento in hoc textu in Ref. 43.

E e factum